

WRITING AND SYNTACTIC STRUCTURE IN THE CASE OF MEDIA TEXTS

Reka Suba, Assoc. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureş

Abstract: In our research we have studied the ways the network of complex sentences that make up edited texts are read out in the news programmes. We have also focused on the relationship between sentences and phrases or parts of sentences in the transmission of meanings.

Our corpus is based on the monitoring of Hungarian audio-visual media programmes, a research carried out between 2010-2012 in the Hungarian media from Romania.

Keywords: *media text, text editing, sentence structure, reading out media texts.*

Caracteristic textelor informative destinate prezentării sonore este o relativă neutralitate lingvistică și stilistică, ceea ce este determinat de nivelul și gradul de rigurozitate a relației de tip informativ între radio sau televiziune, ca instituție și auditoriu/spectatori ca receptori. Tocmai abaterea de la aceste considerende, creșterea subiectivității și stârnirea unei impresii false a legăturii directe, ar duce la artificial.

Această situație de comunicare specifică însă poate fi contracarată de mai multe procedee: în primul rând de redactarea pentru percepție auditivă a textului, destinat prezentării sonore, precum și de structura comunicativă a textului, ceea ce înseamnă că și în cazul redactării unui text scris pot fi avute în vedere atât prezentatorul/crainicul, cât și - prin intermediul acestuia - ascultătorul, pentru care informația purtată de text trebuie să fie inteligibilă la prima ascultare, neavând ocazia să revină asupra unor detalii sau să recitească întregul text (Deme 1976: 63-92).

Aceste cercetări au la bază datele monitorizărilor efectuate la Facultatea de Științe Tehnice și Umaniste, Universitatea Sapientia, Tîrgu-Mureş, în intervalul 2010-2012, cu privire la limbajul audiovizual maghiar din România. Exemplele referitoare la caracteristicile de redactare a textelor și structura propozițiilor, prezentate mai jos, însă, provin din seria datelor ultimei monitorizări, din anul 2012, precum și din datele colectate individual în intervalul 17-20 august 2014.

Totodată trebuie precizat că, cercetarea de față vizează exclusiv limbajul emisiunilor informative (știri și retrospective culturale) și intenționăm să exemplificăm numai greșelile, neconcordanțele sau soluțiile lingvistice mai puțin reușite, neținând cont de totalitatea acestor fenomene, sau de textele informative și modalitățile de transmitere vocală corecte, adecvate din toate punctele de vedere, mult mai numeroase decât greșelile.

Următorul exemplu este o știre difuzată prin radio - text ales în mod aleatoriu pentru analiză -, care dacă este parcurs pe cale vizuală, adică citit, este perfect inteligibil, prezentând o structură gramaticală corectă, dar nu și pentru prezentatorul său și nici măcar pentru ascultători:

„Sem a NATO, sem az Európai Unió nem nyújthat katonai támogatást az ukrán államnak – jelentette ki Alexander Stubb finn miniszterelnök egy interjúban arra reagálva, hogy Pavlo Klimko ukrán külügyminiszter tegnap katonai támogatást kért az EU-tól és a NATO-tól. A finn miniszterelnök szerint a kelet-ukrajnai válság megoldása a tűzszünet szavatolásában rejlik.

Közben nem hozott áttörést a berlini külügyminiszteri találkozó. Frank-Walter Steinmeier német külügyminiszter a részleteket mellőzve ma hajnalban azt mondta: egyes kérdésekben történt előrelépés az ukrán válság rendezését célzó, az ukrán, az orosz, a német és a francia külügyminiszter részvételével megtartott berlini tárgyalásokon. A kelet-ukrajnai válság politikai megoldására tett eddigi kísérletek mind sikertelenek voltak, a békés rendezéséről szóló áprilisi genfi és a hasonló júliusi berlini megállapodás sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Enyhülés és fegyverszünet helyett tovább mélyült a válság.”

(Radio România București, Știri, 18 aug. 2014, 15:00)

Din punctul de vedere al informativității, prima propoziție, fiind un citat direct, începe cu partea cea mai substanțială, fapt pentru care devine în același timp și cea mai accentuată, deși ar fi mai indicat să înceapă cu partea mai insignifiantă, ca o introducere pentru captarea atenției ascultătorului, precum și pentru crearea posibilității gradării accentului în cazul prezentatorului. A doua propoziție servește drept explicație pentru acest început accentuat. Începând cu a treia propoziție, în a doua parte a textului, se produce o schimbare, ceea ce are ca scop dezvoltarea temei principale din mai multe perspective. Propozițiile 5 și 6, ca o a treia parte a textului, conține rezumatul celor relatate, împreună cu concluzia finală. Conexiunea între aceste părți constitutive, însă nu se semnalează în text, ci este lăsată pe seama ascultătorului, deși în același timp este mult îngreunată de structurile sintagmatice paralele multiple.

Pentru a putea recepta informațiile necesare asupra detaliilor, grupate în secvențe relativ autonome din punct de vedere informativ, pentru a recunoaște clar legăturile dintre acestea, relația lor interdependentă, poziția lor în structura textului global și astfel pentru a putea recepta întregul mesaj textual, în mod voit am întreprins schimbări numai în privința topicii și linearității propozițiilor, menținând toate celelalte componente:

1. *Az ukrán külügyminiszter, Pavlo Klimko tegnap katonai támogatást kért az EU-tól és a NATO-tól. A finn miniszterelnök, Alexander Stubb erre reagálva jelentette ki egy interjúban, hogy: „Sem a NATO, sem az Európai Unió nem nyújthat katonai támogatást az ukrán államnak”. A finn miniszterelnök szerint ugyanis a tűzszünet szavatolásában rejlik a kelet-ukrajnai válság megoldása.*
2. *Közben nem hozott áttörést az ukrán, orosz, német és francia külügyminiszterek berlini találkozója sem. A német külügyminiszter, Frank-Walter Steinmeier ma hajnalban azt mondta: egyes kérdésekben történt előrelépés az ukrán válság rendezését célzó tárgyalásokon, de a részletekre nem tért ki.*
3. *Eddig a kelet-ukrajnai válság politikai megoldására tett kísérletek mind sikertelenek voltak, a békés rendezéséről szóló áprilisi genfi és a júliusi berlini, hasonló megállapodás sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Enyhülés és fegyverszünet helyett tovább mélyült a válság.*

Cu păstrarea unităților structurale, dar cu o segmentare mai amănunțită a lor, se poate demonstra clar, în ce privință asigură modul de formare al textului receptarea tuturor detaliilor informative de către ascultător, perceperea conexiunilor dintre segmentii structurale și tematici, precum și reproducerea sonoră a textului scris, de către cititorul său, angajatul instituției de radio sau televiziune.

O parte a acestei restructurări constă în defalcarea totalității sintactice (a frazei) în unități sintactice, în baza modelului creat în anii 70 de către Deme László și folosit cu succes încă de atunci în cercetările lingvistice (Deme 1971, 1976). În acest sens, atât fraza din textul de mai sus, în formă inițială, cât și fraza restructurată, din punct de vedere comunicativ pot fi considerate unități globale, funcția lor comunicativă realizându-se sub forma unei totalități sintactice, din punctul de vedere al structurii însă prezintă diferențe semnificative, deoarece fraza nu poate fi concepută ca o unitate structurală, ci o macrostructură ce înglobează mai multe astfel de unități sintactice (Deme 1995:107-108).

Fraza inițială, conținând două propoziții constitutive:

Frank-Walter Steinmeier német külügyminiszter a részleteket mellőzve ma hajnalban azt mondta: egyes kérdésekben történt előrelépés az ukrán válság rendezését célzó, az ukrán, az orosz, a német és a francia külügyminiszter részvételével megtartott berlini tárgyalásokon.

Aceeași frază, dar segmentat mai bine, cu patru unități sintactice:

A német külügyminiszter, Frank-Walter Steinmeier ma hajnalban azt mondta: egyes kérdésekben történt előrelépés Berlinben, ahol az ukrán, az orosz, a német és a francia külügyminiszter az ukrán válság rendezéséről tárgyalt, de a részletekre nem tért ki.

Fiecare frază reprezintă o totalitate sintactică, dar din punctul de vedere al structurii prima conține două propoziții, cu raport subordonativ între ele și cu o singură închidere tonosintactică, iar cea de-a doua este compusă din patru unități relativ autonome. Este evident, care dintre aceste structuri se prezintă a fi mai adecvat pentru transmiterea acustică.

În cazul frazei compuse dintr-o singură unitate sintactică, prezentatorul este nevoit să cuprindă vocal și fonic dintr-o dată tot arcul sintactic, dar fraza compusă din mai multe unități sintactice, dă posibilitate utilizării tuturor acelor elemente sonore (de fortificare, de înălțime a vocii etc.), în cazul fiecărei unități în parte, care se pot parcurge în mod normal la unitățile mici și totodată face posibil perceperea segmentelor informative parțiale sub forma unor unități mici și cu o relativă autonomie - într-un mod bine-structurat, care vor contribui laolaltă la receptarea informației globale totalizatoare (Deme 1976: 70).

Astfel, se poate conchide că în cazul textelor destinate sonorizării este mai eficient ca frazele întortocheate, lungi, compuse din prea puține unități sintactice și cu un arc tonosintactic tensionat, să se segmenteze în unități sintactice mai mici, purtătoare de o relativă autonomie. Lungimea lineară însă nu se referă la totalitatea frazei, ci la lungimea unităților constitutive.

Dacă analizăm din acest punct de vedere frazele prezentate mai sus, reiese că formularea inițială este mai scurtă, conține numai 35 de elemente lexicale, pe când după restructurarea frazei am obținut 37 de astfel de elemente. Diferența de bază constă în faptul că acest număr de cuvinte în cazul primei fraze se situează în numai două unități sintactice (cu o rată de 12-23 elemente lexicale), iar în cel de-al doilea caz se grupează în patru unități (rata fiind de 10-5-16-6 de cuvinte).

În medie, în primul caz la o unitate sintactică revin 17,5 cuvinte, pe când în cazul celei de-a doua variante numai 9,2.

Alte exemple pentru analiza gradului de segmentare, respectiv centralizare, cu utilizarea metodei prezentate anterior:

Zavaros a helyzet a katonai sorozások ügyében Kárpátalján és egész Ukrajnában is, jelentette ki Kossuth Rádióban Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke. A politikus azt mondta, törvény szerint részleges mozgósítás van érvényben, nincs hadiállapot. Ez azt jelenti, hogy azokat hívhatják be, akik már részt vettek valamilyen katonai kiképzésen, és van szakmájuk. Voltak azonban olyan esetek, amikor nemcsak ilyen személyeket hívtak be. Hangoztatta, a magyar szervezet azon van, hogy a hatóságok tartsák be a törvényes rendet.

(Radio Tîrgu-Mureş, Ştiri, 18 aug. 2014, 14:00)

Numărul totalităților sintactice (frazelor): 5

Numărul unităților sintactice (propozițiilor): 14

Numărul cuvintelor din unitățile sintactice: 12-12-4-6-2-3-4-7-3-4-6-1-5-8

Media cuvintelor pe unitate sintactică: 5,5

A romániai magyar politikai erők elnökválasztás előtti megosztottságáról és a román jelöltek által kijátszható magyar kártyáról beszélt a Kossuth Rádióban Kelemen Hunor RMDSZ-elnök. Az RMDSZ államfőjelöltje szerint az elnökválasztási kampányban minden jelölt kiteríti majd a magyar kártyát. Ha a román politikusok úgy látják majd, hogy ez nekik szavazatokat hoz, akkor nem a vezeték- vagy keresztnéven múlik, hogy megteszik-e, véli Kelemen Hunor, aki hozzátette, a kampányának két nagy témája van: az egyik a magyarok számára igényelt autonómia, a másik, hogy Romániában milyen változtatásokra van szükség, például az alkotmányos berendezkedés vagy az államfői hatáskörök tekintetében.

(Radio Tîrgu-Mureş, Ştiri, 19 aug. 2014, 14:00)

Numărul totalităților sintactice: 3

Numărul unităților sintactice: 12

Numărul cuvintelor din unitățile sintactice: 23-14-7-5-7-2-3-2-6-7-2-15

Media cuvintelor pe unitate sintactică: 7,7

Fenyegetés miatt feljelentést tett a rendőrségen a kézdiszentléleki baleset helyszínén megkéselt motoros barátnője. A Kovászna megyei Rendőr-felügyelőség parancsnoka, Ioan Popa főbiztos elmondta, hogy a 27 éves nő, akinek feljelentését hétfőn jegyezték, azt állítja, hogy a baleset helyszínén megfenyegették őt. Mint ismert, az augusztus 10-i balesetben egy 37 éves szovátai motoros meghalt, a motoros utasa és egy 11 éves kislány pedig súlyosan megsérült. Ugyanakkor, egy segíteni megállt másik motorost a kislány hozzátartozói megverték és megkéseltek. A rendőrség négy kézdiszentléleki férfit állított elő a segíteni megállt motoros elleni gyilkossági kísérlet gyanújával, egyiküket a bíróság csütörtökön 30 napos vizsgálati fogságba helyezte.

(Radio Seps, Ştiri, 20 aug. 2014)

Numărul totalităților sintactice: 5

Numărul unităților sintactice: 11

Numărul cuvintelor din unitățile sintactice: 13-9-7-4-6-2-10-11-12-15-9

Media cuvintelor pe unitate sintactică: 8,9

Meghaladta a százat az idén hivatalosan feljegyzett vadkárok száma Hargita megyében, számolt be a Székelyhonra hivatkozva a Maszol.ro hírportál. A medvék által elpusztított haszonállatok jelentik a leggyakoribb károkat, ám az utóbbi időben megsokasodtak a terménykárokkal kapcsolatos feljegyzések. Továbbra is a megyében élő medvék okozzák a legtöbb és legnagyobb értékű kárt, ezek többsége egyébként a tavasztól őszi tartó időszakban történik, a csúcsidőszak pedig ősszel van, a gabonafélék és a gyümölcsök érésekor. Az idei szezonban a medvék után a vaddisznók garázdálkodtak legtöbbször, de vannak farkasok és őzek által okozott káresetek is. Az idei vadkárok értékéről még nem készült összesítés az ügynökségnél, de ezek összértéke százezres nagyságrendű. A kárfelmérési normák szerint egy tehén értéke 2–3 ezer lej körül mozog, de a legnagyobb értékű károk vélhetően azokban az esetekben történtek, amikor juhokat ölt a medve, mivel ilyenkor több állatot is elpusztít. A szigorúan védett vadak – mint amilyen a medve is – által okozott károkat a környezetvédelmi minisztérium téríti, ám a kártérítési folyamat lelassult, a gazdáknak még a múlt évi kárukat sem térítette meg a szaktárca.

(Radio Paprika, Ştiri, 20 aug. 2014, 13:00)

Numărul totalităților sintactice: 7

Numărul unităților sintactice: 18

Numărul cuvintelor din unitățile sintactice: 11-8-9-9-13-9-11-10-9-10-5-13-10-5-6-16-5-12

Media cuvintelor pe unitate sintactică: 9,5

Ma az éppen 110 évvel ezelőtt Temesváron született Johnny Weissmüller sváb származású úszóbajnokra emlékezzünk, aki az Amerikai Egyesült Államoknak öt olimpiai aranyérmét szerzett, 1922 és 1928 között 67 világrekordot úszott, és az amerikai vízilabdacsapat tagja is volt. Mégsem e páratlan sportsikereitől lett világhírű, hanem attól, hogy a Tarzan kalandfilmek főszereplőjeként 1932-ben hollywoodi sztárrá vált.

(TVR1, Emisiunea maghiară: Heti Krónika, 2 iun. 2014)

Numărul totalităților sintactice: 2

Numărul unităților sintactice: 7

Numărul cuvintelor din unitățile sintactice: 14-9-7-7-6-2-9

Media cuvintelor pe unitate sintactică: 7,7

Și din aceste câteva exemple se poate observa clar cât de diferit este gradul de segmentare sintactică, precum și media numărului elementelor lexicale pe unități sintactice, iar diferențele apar nu numai în cazul diferitelor canale informative, ci și în cazul aceluiași canal, în funcție de textele informative prezentate.

Un alt coeficient pentru o sonorizare mai reușită a textelor scrise și redactate anterior ar fi evitarea subordonărilor false:

„...véli Kelemen Hunor, aki hozzátette, a kampányának két nagy témája van...”

(Radio Tîrgu-Mureș, Ştiri, 19 aug. 2014, 14:00) – subordonarea falsă introdusă printr-un pronume relativ induce o temporalitate anterioară în aspectul temporal al frazei, deși ar fi mai indicat folosirea relației de coordonare simplă, cu conjuncția copulativă *és*: *„...és hozzátette...”*

„A környezetbarát feldolgozásból 24700 lej bevétele volt a Caritasnak, amely élelmiszersomagok, tanszerek és gyógyszerek vásárlására fordítja az összeget.”

(Radio Paprika, Știri, 15 oct. 2012, 9:00) – pronumele relativ nu poate exprima același raport ca o coordonare copulativă, raport mult mai indicat și în acest caz: „...és ezt az összeget élelmiszer-csomagok, tanszerek és gyógyszerek vásárlására fordítja.”

„55%-kal nőtt az idei év első 8 hónapjában a közvetlen külföldi tőkeberuházások értéke Romániában, amely elérte a 941 millió eurót.”

(Radio Seps, Știri, 16 oct. 2012, 16:00) – raportul subordinativ și pronumele relativ fac ca această frază să piardă informativitatea scontată.

Intercalațiile, atât de obișnuite în limbajul scris și cu care s-au obișnuit de mult și ochii noștri, în cazul receptării pe cale auditivă devin un impediment major, deoarece induc o ruptură bruscă în structura lineară, situându-se la un alt nivel al enunțului:

„A szigorúan védett vadak – mint amilyen a medve is – által okozott károkat a környezetvédelmi minisztérium téríti...”

(Radio Paprika, Știri, 20 aug. 2014, 13:00)

„Míg korábban a termelőszövetkezetekben, illetve az állami gazdaságokban felkészült szakemberek - agronómusok, ágazatvezetők, könyvelők - irányításával működött a juhászat, ma a tenyésztők 96 százaléka családi gazdálkodó, azaz gondoskodnia kell a vállalkozás működtetéséről, ehhez pedig korszerű tudásra van szükség – érvelnek a tanfolyam kezdeményezői.”

(Radio România București, Știri, 19 aug. 2014, 15:00)

„Peripraván főleg "ellenforradalmárokat", közöttük erdélyi ötvenhatos elitélteket - Páskándi Géza író, Páll Lajos festőművészt, Dávid Gyula irodalomtörténészt - tartották fogva.”

(Radio România București, Știri, 18 aug. 2014, 15:00)

Aceste contradicții semnalate între textul scris și cel oral pot fi neutralizate prin redactare: textul destinat auzului ar trebui rescris după regulile și secvențialitatea vorbirii, deoarece altfel se pierd detalii importante privind informativitatea textului, ascultătorul neavând la îndemână instrumentul revenirii asupra textului.

Ar fi de dorit ca autorii și redactorii textelor informative să țină cont de interdependența formulării cu sonorizarea textului, dar fiindcă textul poate fi considerat o totalitate a elementelor sale constitutive, aceste elemente la rândul lor trebuie să-și găsească locul bine conturat în acest întreg global, numit text.

În cazul emisiunilor de știri, fiecare știre în parte, constituie un text miniatural, autonom față de celelalte, iar acest aspect trebuie semnalat și de către prezentatorul știrilor și anume cu ajutorul singurelor mijloace ce stau la îndemâna lui: ale vocalizărilor și modulărilor. Dar, această delimitare, poate fi înlesnită și de pregătirea corespunzătoare a textului de către redactor.

Dacă fiecare unitate de știre este introdusă cu o parte introductivă, mai puțin informativă și are un final accentuat și pregnant, atunci, dacă segmentii sintactici sunt interconectați, ceea ce asigură continuitate comunicativă, toate acestea înlesnesc atât munca prezentatorului, cât și receptarea textelor de către auditoriu.

De exemplu, prima propoziție a textului de mai jos pornește cu un element mult prea informativ, purtător de accent sintactic:

„Több mint háromezer doboz moldovai cigarettát találtak a Magyar Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőrei Ártádnál egy román autóbuszban.

Az Adó- és Vámhivatal észak-alföldi sajtóreferense, Kiss Nóra közölte: a pénzügyőrök a közúti ellenőrzés során röntgennel átvilágítottak egy román autóbust, és a felvételeken jól látszott, hogy a busz padlózatában és hátsó részében a kerekek fölött valamit elrejtettek.

A pénzügyőrök 3640 doboz, csaknem négy millió forint értékű, moldovai eredetű cigarettát találtak a járműben. A magyar adójegy nélküli cigarettát, valamint a csempészethez használt román autóbust a pénzügyőrök lefoglalták, és költségvetési csalás miatt feljelentést tettek.”

(Radio Tîrgu-Mureș, Știri, 19 aug. 2014, 14:00)

Această propoziție ar fi mult mai ușor de receptat (și prezentat) dacă ar fi fost introdus cu o parte mai puțin informativă, care ar avea rolul de-a capta atenția ascultătorului și de a-l pregăti pentru cele ce urmează:

„A Magyar Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőrei több mint háromezer doboz moldovai cigarettát találtak Ártádnál egy román autóbuszban.”

Această propoziție reformulată din punctul de vedere al accentului, ar crea și pentru prezentator o posibilitate pentru intensificare gradată, pentru accentuarea elementelor purtătoare de mare valoare informativă.

Iar conexiunea între propoziții se poate realiza prin gradarea elementelor informative, dacă fiecare propoziție este introdusă printr-un element redundant, cu referire la cele relatate anterior și numai după aceasta urmează partea entropică, accentuată, cu o mare informativitate. Transferul poate fi asigurat prin repetări. Acestea nu înseamnă repetări lexicale, ci sunt acele elemente redundante, cu valoare informativă de gradul 0, care asigură acordul tematic al întregului text.

În textul de mai jos această funcție le au elementele lexicale îngroșate și subliniate, iar cele marcate numai cu îngroșare constituie părțile informative, cu funcție de comment în enunț:

*Több mint háromezer doboz moldovai cigarettát találtak **a Magyar Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőrei** Ártádnál egy román **autóbuszban**.*

*Az Adó- és Vámhivatal észak-alföldi sajtóreferense, Kiss Nóra közölte: a **pénzügyőrök** a közúti ellenőrzés során röntgennel átvilágítottak egy román autóbust, és a felvételeken jól látszott, hogy **a busz** padlózatában és hátsó részében a kerekek fölött **valamit elrejtettek**.*

*A pénzügyőrök 3640 doboz, csaknem négy millió forint értékű, moldovai eredetű **cigarettát** találtak **a járműben**. A magyar adójegy nélküli **cigarettát**, valamint a csempészethez használt román **autóbust** a pénzügyőrök **lefoglalták**, és költségvetési csalás miatt **feljelentést tettek**.*

Această înșiruire lineară a elementelor noninformative și informative, asigură conexiunea necesară între segmentii sintactici de diferite dimensiuni, deoarece suma frazelor poate fi considerat text, numai dacă se prezintă ca o totalitate textologică realizată prin interconexiunea părților sale constitutive. Ascultătorul însă, nu-și poate da seama când începe și când se termină o știre, altfel, decât cu ajutorul mijloacelor tonosintactice, a vocalizărilor și

modulărilor specifice utilizate. În această ordine de idei trebuie menționat că în cazul sonorizării textului scris, numai acele aspecte pot fi redate prin citire, lecturarea cărora au fost făcute posibil de către autorul/redactorul textului. Baza textului rostit poate fi identificat în formularea sa însăși.

La formularea unui text, punctul de pornire ar fi, ca forma lingvistică să reflecte perfect conținutul, precum și să contribuie la recalibrarea cognitivă a auditoriului (din punct de vedere mental, emoțional și volitiv). În cazul actelor comunicative, al vorbirii, recitării sau al citirii, însă, primordial este găsirea modalităților adecvate sonorizării, în vederea transmiterii cât mai precise atât a conținutului mesajului, cât și a formei sale lingvistice.

Prin acesta se înțelege și faptul că ascultătorul are nevoie să aibă la îndemână acele mijloace și instrucțiuni, cu ajutorul cărora poate reconstitui ideile aparent segmentate, atât structural, cât și temporal, pentru a le putea percepe în totalitate (Elekfi-Wacha 2003: 335). În cazul vorbirii această sarcină le au mijloacele fonetice și tonosintactice.

Cu întrebuintarea regulilor privind sonorizarea textelor scrise, prezentatorul trebuie să reconstruiască textul numai cu ajutorul instrumentelor vocii și în așa fel, încât acesta să aibă o structură clară și ușor perceptibilă, să se contureze elementele cheie și să se separe de cele mai puțin accentuate. Ar fi de dorit, ca toate aceste cerințe, să fie avute în vedere atât pe parcursul formulării, cât și în cazul citirii cu voce tare a acestor texte de tip informativ.

Bibliografie:

- Balázs Géza: *Magyar nyelvkultúra az ezredfordulón. A-Z Kiadó, Budapest, 1998.*
- Balázs Géza: A média nyelvi normája. In: *Magyar Nyelvőr*, 124. évf. 1. szám, 2000. január-március, pp. 5-24.
- Balázs Géza: *Médianorma. A nyilvános megszólalás esztétikája.* Magyar Rádió, Budapest, 2000.
- Balázs Géza: Sajtónyelv – médianyelv – médianorma. In: H. Varga Gyula (szerk.): *Kommunikáció és nyelvhasználat.* Acta Academiae Paedagogicae Agriensis, Nova Series Tom. XXXI. Sectio Scientiarum Economicarum et socialium. Eszterházy Károly Főiskola Tudományos Közleményei, Eger, 2004., pp. 44-55.
- Balogh Lajos: A nyelvi regionalitás szintjei. In: Balogh Lajos-Kontra Mikós (szerk.): *Élőnyelvi tanulmányok.* A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete – Linguistica A/3., Budapest, 1990., pp. 121-133.
- Békési Imre: *Szövegszerkezeti alapvizsgálatok.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982.
- Cserés Miklós – Deme László: *A rádióban elhangzó beszédről.* Tömegkommunikációs kutatóközpont, Budapest, 1976.
- Deme László: *Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági vizsgálata.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971.
- Deme László: Egy vidéki rádióstúdió nyelvi arculatáról. In: Emlékkönyv Szathmári István hetvenedik születésnapjára, ELTE BTK, Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest, 1995., pp. 104-111.
- Elekfi László-Wacha Imre: *Az értelmes beszéd hangzása.* Szemimpex Kiadó, Budapest, 2003.

- Eőry Vilma: Nyelvi norma – stílusnorma. In: Kemény Gábor (szerk.): *Normatudat – nyelvi norma*, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1992., pp.31-40.
- Fábián Pál: A pécsi rádió nyelvhasználatáról. In: Emlékkönyv Szathmári István hetvenedik születésnapjára, ELTE BTK, Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest, 1995., pp. 133-137.
- Kemény Gábor (szerk.): *Normatudat – nyelvi norma*. MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1992.
- Péntek János: A nyelv ritkuló légköre. Szociolingvisztikai dolgozatok. Komp-Press Kiadó, Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2001.
- Péntek János: Gondolatok a magyar nyelv mai helyzetéről. *Magyar Nyelv*, 1998, 43-49.
- Szende Tamás: *A beszéd folyamat alaptényezői*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976.
- Tolcsvay Nagy Gábor: A mai magyar nyelv normarendszerének egy jelentős változásáról az „ifjúsági nyelv” kapcsán. *Nyr.* 112., 1988, pp. 398-405.
- Török Gábor: Cselekvésemélet és nyelvművelés. *Nyr.* 112., 1988., pp. 129-36.
- Wacha Imre: *Szöveg és hangzása: cikkek, tanulmányok a beszédről*. Magyar Rádió Rt., Budapest, 1999.
- Studiul monitorizării limbii maghiare în programele audiovizuale din România, 2011, 2012
<http://www.cna.ro/Studiul-monitoriz-rii-limbii.html>, www.sapientia.ro